

نیم‌نگاهی به فرشینه‌ها در اروپا

درس‌سازگار

(دانشجوی کارشناسی ارشد پژوهش هنر دانشگاه شاهد)

دکتر امیرحسین چیت‌سازیان

(استادیار گروه فرش دانشگاه کاشان)

چکیده: منسوجات از مظاهر تبلور هنر، هر منطقه به شمار می‌آیند که ریشه‌های بسیار کهن و قدیمی دارد. این هنر صناعی به شاخه‌های مختلفی تقسیم می‌شود که یکی از مشخص‌ترین آنها را می‌توان فرشینه بافی دانست. در مقاله حاضر مطالعه بر روی فرشینه‌بافی به منظور آشنایی کلی با این دست بافته‌ها از دیدگاه تاریخی از دوران قرون وسطی تا عصر حاضر انجام شده است. از آنجا که دست بافته‌ها بار فرهنگی اصیل ملتی را در بردارد که آفریننده آن است، در این پژوهش با نگاهی به سیر تحولات به وجود آمده در طی این دوران در زمینه این هنر ارزشمند که بیانگر تأثیر فرهنگ، سیاست و اعتقادات موجود در جامعه اروپایی است دریافتیم که طی سالیان دراز همواره بعد خلاقیت در این دست بافته‌ها پویا بوده و همه این آفرینشها بر پایه میراث گذشتگان و باورهای آنان استوار است. بنابراین با توجه به اینکه بستر زیادی برای تحقیقات در این زمینه وجود دارد این مقاله به منظور آشنایی با فرشینه‌های اروپایی صورت پذیرفته است تا راهگشایی برای مطالعات بعدی گردد و به منظور نیل به اهداف این پژوهش نیز از روش کتابخانه‌ای، اسنادی استفاده شده است.

واژگان کلیدی: فرشینه، فرشینه‌های اروپایی، منسوجات، بافت

مقدمه

«فرشینه به معنای آویزه‌های دیواری بزرگ که در شمال اروپا رواج داشته‌اند. فرشینه معرف یک ساختار بافته شده است که بافت ساده‌ای دارد و بوده‌ایش منقطع است.» (Harris, 1993, 24)

فرشینه بافی در اروپا برای پودهایی که به طور افقی روی تارها را می‌پوشانند به کار می‌رود. این فن به دلیل سادگی نسبی آن در مقایسه با فن گره بافی، باید تاریخی بس کهن تر از قالی بافی داشته باشد، اما خاستگاه اصلی این هنر - صنعت به آن درجه از وضوح که باید نرسیده است. «ریشه فرشینه بافی در غرب به یونان باستان برمی‌گردد. غربیان فرشینه را عنصر اساسی در تزیینات داخلی خانه‌های ثروتمندان و ساختمان‌های مهم حکومتی دانسته. به عنوان مثال به نظر می‌رسد که دیوارهای پارتنون (Parthenon) را با فرشینه‌ها می‌پوشاندند. رومی‌ها نیز فرشینه بافی را ارج می‌نهادند، اما به نظر نمی‌رسد که خود کارگاهی برای بافت آن داشته و آنها قطعاً فرشینه‌هایی از ایران، مصر، هند و بابل

فرشینه بافی از پیچیده‌ترین هنرهای معاصر به شمار می‌آیند که ریشه در هزاران سال قبل دارد. این دست بافته‌ها پیشینه تاریخی طولانی و متنوعی دارند که مشتمل بر دیوارآویزهای کلیساها و قصرها تا آثار تجسمی هنرمندان امروزی که از رسانه‌های مختلف و یا چند رسانه‌ها برای به وجود آوردن فرشینه‌های مدرن دوبعدی یا سه بعدی بهره می‌جویند. فرشینه واژه‌ای است که در زبان فرانسه تاپیسری^۱ و در زبان انگلیسی به آن تاپیستری^۲ می‌گویند.

«از دیدگاه تاریخی هر نوع بافته دستی و حتی پارچه گلدوزی شده ضخیمی که برای پوشاندن دیوارها، کف اتاق، مبلمان و دیگر اثاثیه منزل به کار می‌رفت، عموماً فرشینه نامیده می‌شود. اما از قرن هجدهم و نوزدهم در اروپا تعاریف تکنیکی، آن را محدودتر ساخته و تنها منسوجات دست بافت ضخیم منقوش یا تصویری که برای دیوار آویز و پارچه‌های رومبلی استفاده می‌شود، را در بر می‌گرفت.» (Britanica, 1943-73, 1055)

می‌کنند. بسیاری دیگر از هنرمند، بافنده‌ها مواد و وسیله بیان جدیدی را در فرشینه‌هایشان ادغام می‌کنند یا چیدمان‌هایی برپا می‌کنند. برخی دیگر به کلی سراغ مواد دیگری می‌روند، یا فرشینه را به عنوان بخشی از مجموعه اجرای هنری خود، وارد کار می‌کنند.

◆ نتیجه‌گیری

فرهنگ و تمدن اروپایی، هزاران سال رونق، شکوه و جلال هنری در زمینه هنر منسوجات را سبب گردیده است و همه این موارد دست آورد هنرمندان و صنعتگران متعهد، با لیاقت و بادریستی بوده است که با عشق و ایمان، نقش آفرین آثاری شگفت‌انگیز و اعجاب‌آوری بر عرصه این هنر عظیم بوده‌اند. فرشینه‌های اروپا که در زیرمجموعه دست بافته‌های داری قرار می‌گیرند دارای ویژگی‌های خاص می‌باشند. بعد خلاقیت در این گونه دست بافته‌ها همواره پویا است و خصوصیات ظاهری و محتوای این گروه از دست بافته‌ها دارای ویژگی‌های آن مناطق می‌باش تا آنجا که می‌توان به عنوان عناصر و ابزار شناسایی دست‌بافته‌های آن مناطق از آن بهره برد. هر گره یا چیدنی در فرشینه‌ها، گزینش‌هایی از ضخامت، رنگ، تنیدگی یا وفاداری به زیربنا یا الگوی اصلی را در برمی‌گیرد. در اوایل سده ۲۱، در جامعه دیجیتال چند منظوره، ما تنها می‌توانیم چرایی ارتباط چنان فرم باستانی از هنر، با دنیا و فرهنگ رو به تکامل مان را بیان کنیم. شاید هنرمند فرشینه باف امروز، که چشمهای خود را بر روی فرشینه‌های باشکوه و زیبایی «آخرالزمان» (۲۴) سده ۱۵، اثر می‌گشاید، بخشی از یک ساختار با انرژی نهفته‌ای را احساس می‌کند. این مشقت کار و تفکر، به فرشینه نوعی حضور و گونه‌ای جاودانگی می‌بخشد، حتی زمانی که در ابعاد کوچکی ساخته شده باشد. بیننده، اگرچه ناآگاهانه، اما تأیید می‌کند که چیز عظیمی در ساختن این شی به کار رفته است و جدیت، تعمد و تعهد در این مجموعه راه یافته است. حس به آرامی روی تار ایجاد شده از خصوصیت کلیدی فرشینه - خواه معاصر یا قرون وسطایی است. با قضاوت از روی واکنش عمومی در نمایشگاه‌های فرشینه، قابلیت این وسیله بیان برای برقراری ارتباط و فراخوانی واکنش‌ها آشکار می‌گردد، گویا آن به

یک نیاز اساسی برای تقدیر از اثر انگشت انسانی در یک جهان چیره شده با تکنولوژی، پاسخ می‌دهد. زمانی که چالش‌ها و محدودیت‌های فرهنگ معاصر مارو می‌شود و سوال‌هایی راجع به پایداری و پیشرفت‌های تکنولوژیکی پایان ناپذیر پرسیده می‌شود، ممکن است هنوز مکانی برای چنان هنر تصویری باارزشی باشد.

◆ فهرست منابع

- ۱- ای. وولف، هانس. صنایع دستی کهن ایران. ترجمه: دکتر سیروس ابراهیم‌زاده، تهران، آموزش انقلاب اسلامی، تهران، ۱۳۷۲.
- ۲- ثمری، لی لا، تاپیسری از گذشته تا امروز، دو ماهنامه پژوهشی هنر و مردم. سال اول، شماره اول، ۱۳۸۲.
- 3- **The New Encyclopedia Britannica, Volume 17, the university of Chicago, 1943-1973.**
- 4- Hariss. Jenifer 1993, **5000 years of Textiles**, British Museum Press, London.
- 5- Phillips, Barty 1994, **Tapestry**, Phaidon, London.
- 6- Constantin, Mildred & Lenor Larsen. Jack, **Beyond craft: the art fabric**, van Nosttrand Reinhold Company, Canada
- 7- Brennan, Sara 1996, **Art Textiles of the World**: Telos Art Publishing, Great Britain.
- 8- Goldsmith, Shelly 1999, **Art Textiles of the World**: Volume 2, ed. Jennifer Harris, Telos Art Publishing, Great Britain.
- 9- www.annejackson.smirnoff@btopen-world.com

◆ پی‌نوشت

1- Tapisserie	2- Tapestry
3- Nazca	4- Perou
5- Coptic	6- Egypt
7- Bauhaus	8- Jean Lurcat
9- Aubusson	10- Lausanne
11- Anni Albers	12- Gunta Stolzl
13- Otti Berger	14- Breuer
15- Leeds	16- Edinburgh
17- Archie Bernnan	18- Dovecot
19- Sussex	20- West Dean
21- Zeisler	22- Lenore Tawney
23- Ede Rossbach	24- Soft Sculpture
25- Apocalypse	

A Glimpse at European Tapestries

Dorsa Sazgar

(Student of M.A. in Art Research, Shahed University)

Amir Hossein Chitsazian

(Assistant Professor Carpet Field of Kashan University)

Textiles are considered the manifestations of each civilization that have roots going back to thousands of years ago. This craft art is divided in too many different branches, one of the most important ones being tapestry. This research is the study of tapestry which is based on historical view from middle ages up to now.

Therefore these hand-wovens concluded the noble cultural concept of its creator, this research is based on the cultural, political and belief effects being in a European society.

Besides the examinations, we realized that during a long period the creation of these hand-wovens was based on the past heritage and beliefs by having a seeking creative case.

Therefore this research aims at being familiar with European tapestries, so it will lead to deeper research. The method of this paper is according to library and recorded materials based on a historical and pictorial sources.

